

Komentář Odborného panelu (WOS)

FORD: 5. 7. Social and Economic Geography

Komentář vypracoval: Doc. Josef Novotný, PhD.

Datum zpracování: 11. srpna 2022

Úvod

Oborová bibliometrické zpráva se vztahuje k publikacím (výsledkům) uplatněným v období 2016-2022. Je členěna do dvou hlavních částí. První část obsahuje obdobné informace jako zprávy předešlých let. Je založena na bibliometrickém vyhodnocení souboru národních výsledků (publikace uplatněné českými výzkumnými organizacemi – VO), který byl definován na základě seznamu „oborových“ časopisů. Tento seznam zahrnuje časopisy hned sedmi WoS categories (AREA STUDIES + ENVIRONMENTAL STUDIES + GEOGRAPHY + REGIONAL & URBAN PLANNING + DEVELOPMENT STUDIES + TRANSPORTATION + URBAN STUDIES). Jde tedy o obor interdisciplinární a vnitřně různorodý a je vhodné mít na paměti, že uvedené dílčí disciplíny mají dosti rozdílnou velikost, resp. počet evidovaných časopisů ve WoS i velikost časopisů z hlediska počtů publikovaných článků, ale i personální kapacity. Druhá část oborové zprávy je zařazena nově. Reprezentuje chvályhodnou snahu o odhady počtů autorů aktivních v rámci oboru. Je potřeba zdůraznit, že odhad je proveden na základě toho, jak autoři, resp. jejich VO, přiřazují své publikace k danému oboru při jejich vkládání do databáze RIV (Rejstřík informací o výsledcích - <https://www.isvavai.cz/riv>) a vztahuje se k podstatně jinak vymezenému oboru (viz níže komentář k části II). Informace o výsledcích rozebírané v části I oborové zprávy (a příslušná podkladová data) proto nelze kombinovat s informacemi o autorech, které jsou prezentovány v části II.

Osobně považuji nově využitý postup vymezení oboru „přes autory“ za smysluplnější a prakticky využitelnější, byť neumožňuje přímé mezinárodní srovnání publikační výkonnosti. Postup „přes časopisy“ toto sice umožňuje, ale kvůli zahrnutí řady nerelevantních a nezahrnutí řady relevantních oborových publikačních výsledků, je interpretace výstupů dosti problematická. Je škoda, že pro zpracování tohoto komentáře nebyly poskytnuty informace o souboru výsledků, na nichž se zakládají výstupy v části II oborové zprávy, a dokonce ani celkové počty těchto výsledků. Omezilo to možnosti interpretace těchto výstupů.

Základní otázky – Obory FORD

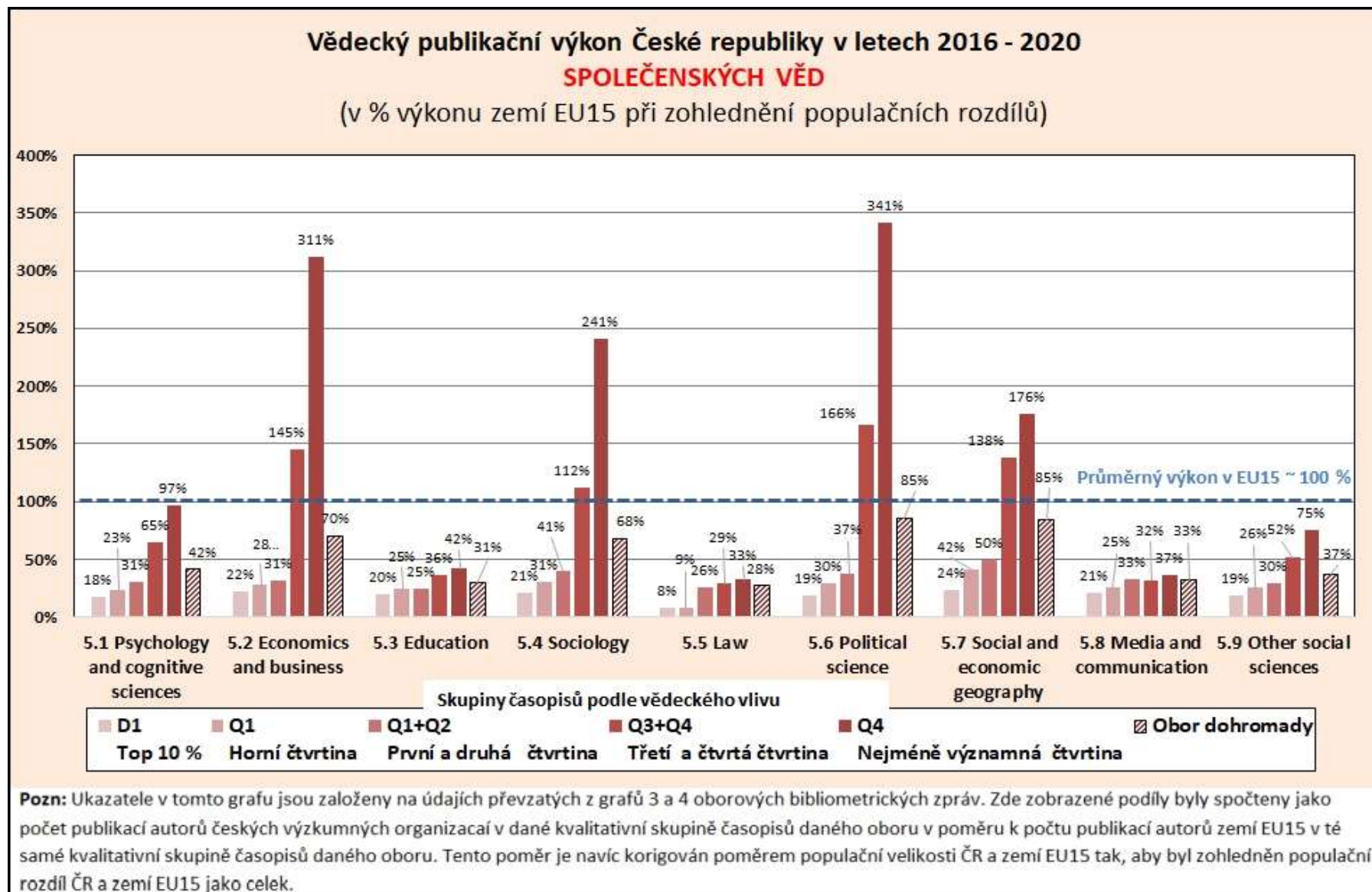
I. část - Data zpracovaná dle Web of Science

- 1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...).**

Pro srovnání s konkrétními zeměmi s podobnými podmínkami nejsou bohužel k dispozici informace. Úroveň tohoto FORDu je v Česku z hlediska kvality publikací v mezinárodním srovnání nižší než v ekonomicky vyspělejších zemích Evropy a světa (viz obrázek 1 níže a oddíly 3 a 4 oborové zprávy). Konkrétně jde o slabší zastoupení publikací v časopisech prvního i druhého kvartilu - na Q1 a Q2 připadá 17 % a 19 % výsledků, zatímco pro země EU15 je to 34 % a 26 % výsledků.

Obrázek 1 navíc nabízí porovnání s ostatními společenskovědními FORDy. Z hlediska srovnávaného indikátoru publikačního výkonu dosahuje tento obor nejvyšších hodnot v segmentech D1, Q1, i Q1+Q2. V ohledu k publikacím ve významnějších časopisech (Q1 a Q2) je tedy tento obor 5.7. blíže průměru zemí EU15 než ostatní společenskovědní FORDy. Může to být tím, že část publikační báze tvoří výsledky s přesahem do environmentálních věd. Publikační zvyklosti, ale též pokrytí časopisů registrovaných na WoS či rychlost recenzních řízení, jsou zde podle mých zkušeností příhodnější pro dosažení četnějších a bibliometricky kvalitnějších výsledků než v některých dalších společenskovědních oborech.

Obrázek 1: Porovnání publikačního výkonu ve společenských vědách s výkonem zemí EU 15

Zdroj: graf převzat z podkladů poskytnutých Danielelem Münichem.

2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.

Bibliometrická analýza WoS publikací je vhodným přístupem, neboť publikace v odborných časopisech představují klíčové výstupy bádání v tomto oboru. Publikace v knihách a knižních sbornících jsou také běžné, ale mají typicky jinou roli. Důležitá je i produkce atlasů a map. Je proto vhodné mít na paměti, že tato bibliometrické analýza oborové zprávy nezohledňuje, stejně jako nezohledňuje část výsledků aplikovaného výzkumu.

Hlavním problémem bibliometrické analýzy je, že soubor národních výsledků sestavený pro tento FORD postupem „přes časopisy“ (výstupy v části I oborové zprávy) obsahuje řadu výsledků, které tematicky do tohoto oboru nespádají, a naopak neobsahuje řadu pro obor tematicky relevantních výsledků, které byly publikovány v jiných časopisech. Rozsah tohoto problému byl podrobněji diskutován a doložen v mých komentářích z minulých let. Nyní jsem znovu prošel všechny výsledky uplatněné v D1 časopisech (34 publikací) a shledal 24 % z nichž tematicky mimo tento obor. Tento problém významně omezuje možnosti odpovědné interpretace výstupů. Obdobný problém platí i pro další segmenty – viz např. níže doložený extrémní vliv publikací v časopisu Sustainability v segmentu Q3 a Q4. Tento časopis, na který připadá 82 % Q4 výsledků, je přiřazen ke čtyřem různým FORDům a jen menší část těchto výsledků spadá tematicky do tohoto oboru.

Bibliometrická analýza také jen omezeně reflektuje již v úvodu zmíněnou vnitřní heterogenitu tohoto FORDu. Dílčí disciplíny tohoto FORDu se liší publikačními zvyklostmi (např. délka recenzních řízení), pokrytím časopisů registrovaných na WoS, i jejich rozdělením mezi kvartily, pokud jsou hranice kvartilů stanoveny dle AIS v rámci celého souboru časopisů tohoto FORDu. Zástupci některých dílčích disciplín tak mají objektivně omezené možnosti dosáhnout na výsledky decilu či prvního kvartilu (např. kulturní geografie, historická geografie, migrační studia ad.). Naopak zástupci oboru s přesahem do velkých oborových skupin časopisů jiných FORDů (např. environmentálních věd nebo ekonomie) mají podle mého názoru tyto možnosti významně vyšší.

3. Má obor vysokou úroveň své produkce v D1 a Q1 ve srovnání s EU15 a se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukci v pásmu Q4 ve srovnání s EU15 resp. se světem? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?

Souhrnně: Tuzemská produkce v D1 a Q1 a stejně tak v Q2 je ve srovnání se světem i EU15 nižší a k nadprodukci v pásmu Q4 dochází. Vývojově sledujeme mezi lety 2016 a 2020 významný růst produkce ve všech kvartilech s výjimkou Q3. Nejvíce ovšem vzrostl počet tuzemských publikací v pásmu Q4. Zatímco nárůst produkce v Q1 a Q2 pásmech je třeba hodnotit pozitivně, vývoj v pásmech Q3 a Q4 je myslím

problematický. Do značné míry ho lze vysvětlit vysokým nárůstem tuzemských výsledků v open-access časopisu Sustainability, který vydává nakladatelství MDPI.

Podrobnější rozbor:

V celém období připadlo na pásma Q1+Q2 35 % národních výsledků. Nadprodukcí sledujeme v segmentech Q3 (24 %) a zejména Q4 (41 %) – viz obrázek 3 oborové zprávy.

Obrázek 1b oborové zprávy pro sledované období vysoký nárůst výsledků z 131 v roce 2016 na 433 v roce 2020. Porovnáním s vývojem celosvětových počtů publikací registrovaných pro časopisy tohoto FORDU na WoS lze zjistit, že nárůst produkce českých VO byl v daném období vyšší než růst produkce celosvětové. Ukazuje to tabulka 1 níže. Celkově vzrostla publikační produkce tuzemských VO o 331 %, zatímco celosvětový nárůst byl 217 %. Vyšší než celosvětový růst sledujeme ve všech kvartilech s výjimkou pásma Q3. Vývoj publikační produkce v pásmech Q1 a Q2 lze hodnotit pozitivně. V absolutních číslech nicméně vzrostl bohužel nejvíce počet Q4 výsledků, a to především mezi lety 2019 a 2020. K tomuto ovšem došlo i celosvětově (viz tabulka 1). Do značné míry za to zodpovídá nárůst objemu produkce časopisu nakladatelství MDPI Sustainability (rozbor tohoto fenoménu následuje níže).

Tabulka 1: Porovnání vývoje počtů výsledků podle jednotlivých pásem kvality pro celkový soubor WoS výsledků a národních výsledků mezi lety 2016 a 2020

		2016	2020	Rok 2020 v % roku 2019
Počet článků ve WoS celkem	Q1	6157	10596	172%
	Q2	5257	9642	183%
	Q3	4915	5855	119%
	Q4	2390	14531	608%
	Celkem Q1-Q4	18719	40624	217%
Počet článků tuzemských VO	Q1	20	57	285%
	Q2	23	78	339%
	Q3	59	44	75%
	Q4	29	254	876%
	Celkem Q1-Q4	131	433	331%

Zdroj: Poskytnutá podkladová data oborové zprávy

Je myslím vhodné dodat, že za kvalitní publikační výstupy je třeba považovat i řadu Q3 a část Q4 výsledků a to zejména v některých dílčích disciplínách oboru, které mají malé zastoupení svých časopisů v segmentech Q1 a Q2 (zjednodušeně lze v tomto

ohledu říci, že se v tomto FORDU jedná o disciplíny, které relativně méně přesahují do environmentálních věd nebo ekonomie). To nicméně trend významného nárůstu Q4 výsledků nevysvětluje ani neospravedlňuje.

Tento trend nelze vysvětlit ani existencí tuzemských časopisů. Na dva tuzemské časopisy: Moravian Geographical Reports (Q3 v letech 2016 a 2019, Q4 v letech 2017 a 2020) a Geografie (Q4 po celé období) připadá celkově 12 % výsledků (Tabulka 2). Jejich počet zůstává stabilní a podíl na celkovém počtu výsledků oboru se tak vývojově významně snížil (z 24 % v roce 2016 na 6 % v roce 2020). Jsem přesvědčen o tom, že tuzemské časopisy hrají svou specifickou a důležitou roli a nemyslím si, že by publikace v nich představovaly problém.

Hlavní vysvětlení naopak poskytuje raketový růst počtu výsledků uplatněných autory tuzemských VO v časopise Sustainability (Q3 v letech 2016-18 a Q4 v letech 2019 a 2020). V roce 2020 tvořily výsledky uplatněné v časopise Sustainability již 48% (!!!) všech národních výsledků, tj. 208 z celkových 433 publikací roku 2020 (Tabulka 2). Kvalita časopisu Sustainability patrně není primárním důvodem dokumentovaného dramatického růstu publikací. Tabulka 3 níže navíc ukazuje, že podíl článků v časopise Sustainability od autorů tuzemských VO vzhledem k celkovému počtu článků publikovaných v tomto časopise vývojově výrazně vzrostl. Tuzemští autoři tedy využívají příležitosti publikovat v tomto časopise s rychlým recenzním řízením (zprostředkovaná informace, kterou jsem neověřoval), relativně vysokým impakt faktorem (dle IF šlo v roce 2020 o Q2 časopis) a agresivní marketingovou strategií (vlastní zkušenost) více než autoři z mnoha jiných zemí. Reputace tohoto časopisu myslím není velká a zhoršuje se. Autoři by myslím měli pečlivě zvažovat, zda do něj výsledky své práce nabízet. V současnosti má tento open-access časopis publikační poplatek kolem 50 tis. Kč. Pokud by zde v tomto roce opět bylo publikováno 208 textů jako v roce 2020 (v roce 2021 to bylo podle WoS 217 článků), odpovídá to souhrnně více než 10 mil. Kč z převážně veřejných zdrojů. Nemyslím si, že jde o vhodně investované prostředky z hlediska přínosů pro český výzkum. Je ale dost dobře možné, že z pohledu mechanismů alokace prostředků uvnitř některých VO, pro plnění publikačních cílů výzkumných projektů nebo v ohledu k požadavkům pro kariérní postup výzkumníků jde v současnosti o investici racionální.

Tabulka 2 – Vývoj počtů publikací v časopise Sustainability, tuzemských časopisech a ostatních žurnálech

	2016-2020	2016	2017	2018	2019	2020
Sustainability (Q3 v letech 2016-18; Q4 v 2019-20)	355	5	11	41	90	208
Geografie + Moravian Geographical Reports (Q4/Q3)	136	31	29	26	24	26
Publikace v dalších časopisech	680	95	114	134	144	199
CELKEM	1171	131	154	201	258	433

Zdroj: Podkladová data k oborové zprávě

Tabulka 3 – Vývoj počtů a podílů publikací v časopise Sustainability

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
A - Počet publikací v časopise Sustainability celkem	1344	2375	4862	7255	10668
B - Počet publikací v časopise Sustainability uplatněných autorem či spoluautorem z tuzemských výzkumných organizací	5	11	42	90	209
Podíl B/A	0.004	0.005	0.009	0.012	0.020

Zdroj: WOS

Je ovšem třeba dodat, že fenomén časopisu Sustainability není vlastní pouze tomto oboru. Časopis je přiřazen hned ke čtyřem FORDům: 1.4 Chemical sciences; 5.7 Social and economic geography; 2.7 Environmental engineering; 1.5 Earth and related environmental sciences. Mnoho z tuzemských výsledků v tomto časopise proto nespadá do zde komentovaného FORDs 5.7. Soubor publikačních výsledků evidovaných v databázi RIV a přiřazených k tomuto FORDu 5.7. obsahuje pro období 2016-2020 pouze 42 publikací v časopise Sustainability, což je 12 % ze všech tuzemských článků v tomto časopise.

Přidávám seznam tuzemských institucionálních afiliací (dle údajů z WoS), které se nejčastěji vyskytují u publikací v časopise Sustainability (uvedeny jsou ty s více než 15 výsledky v tomto časopise v období 2016-2020): CZECH UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES PRAGUE (62 článků v časopise Sustainability v období 2016-2020), TECHNICAL UNIVERSITY OF OSTRAVA (39), MENDEL UNIVERSITY IN BRNO (35), BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY (30), CZECH ACADEMY OF SCIENCES (28), INSTITUTE OF TECHNOLOGY BUSINESS CESKE BUDEJOVICE (23), GLOBAL CHANGE RESEARCH CENTRE OF THE CZECH ACADEMY OF SCIENCES (19), PALACKY UNIVERSITY OLOMOUC (19), CZECH TECHNICAL UNIVERSITY PRAGUE (17), MASARYK UNIVERSITY BRNO (17), UNIVERSITY OF JAN EVANGELISTA PURKYNE (17), UNIVERSITY OF HRADEC KRALOVE (16), TOMAS BATA UNIVERSITY ZLIN (15).

Na závěr tohoto bloku lze tedy konstatovat, že zařazení časopisu Sustainability mezi časopisy FORD 5.7. velmi výrazným způsobem ovlivňuje většinu výstupů první části oborové zprávy, zejm. pak informaci o rozdělení souboru výsledků do pásem podle kvartilů časopisů. Extrémní je tento efekt v roce 2020, kdy se výsledky publikované v Sustainability (z nichž větší část není tematicky relevantní pro tento FORD) podílely na všech Q4 výstupech 82 % a zásadně tak celé rozložení ovlivnily.

- 4. Má v daném oboru význam institut korespondujícího (reprint) autora? Jaké je v daném oboru relativní zastoupení těchto výsledků? Můžete tyto výsledky nějak blíže charakterizovat (viz konkrétní výsledky v příloze)?**

Hlavním tvůrcem výsledku je v tomto oboru nejčastěji první autor, který je také většinou korespondujícím autorem. Pokud není korespondujícím autorem první autor, považoval bych význam prvního a korespondujícího autora za shodný. Výjimky mohou nastat, ale nejsou běžné.

Podíl výsledků s korespondujícím autorem je celkově 75 %. Relativně nižší je tento podíl v souborech výsledků jednotlivých pásem časopisů – 61 % pro pásmo Q1 a 65 % pro pásmo Q2 v porovnání s 85 % pro Q3 a 79 % pro Q4 (viz sekce 2b oborové zprávy). Patrně to souvisí s častější mezinárodní spoluprací v případech Q1 a Q2 publikací, neboť u těchto výsledků jsou zahraniční autoři relativně často i prvními a korespondujícími autory.

- 5. Jaké je v daném oboru zastoupení výsledků vytvořených ve velkých kolaboracích? Jaký je podle vašeho názoru autorský přínos domácích institucí na takových výsledcích (viz konkrétní výsledky v příloze)?**

Tyto výsledky mají ve FORD 5. 7. marginální význam.

Výsledky v souboru národních publikací mají v průměru 4 autory, přičemž průměrný počet autorů je o něco vyšší pro publikace Q1 a Q2 pásma (4,2 a 4,7 autorů na článek) v porovnání s Q3 a Q4 pásmy (3,8 a 3,9 autorů na článek).

- 6. Jaký je v daném oboru rozsah mezinárodní spolupráce při tvorbě špičkových výsledků? Můžete tyto výsledky nějak blíže charakterizovat (viz konkrétní výsledky v příloze)?**

Podíl výsledků, které vznikly v mezinárodní spolupráci je vyšší pro pásma časopisů Q1 (56 %) a Q2 (55 %) než u výsledků v pásmech Q3 (36 %) a Q4 (42 %) - viz sekce 2b oborové zprávy. Existence mezinárodní spolupráce se zdá být důležitým faktorem pro uplatnění publikací ve špičkových časopisech. Stejně tak je možné, že tuzemští autoři schopní publikovat v Q1 a Q2 časopisech častěji navazují mezinárodní spolupráci. Ať už platí kterýkoliv z těchto mechanismů, výsledky prokazují, že produktivní mezinárodní spolupráci se vyplatí podporovat.

- 7. Do jaké míry lze považovat výsledky klasifikované jako D1 a Q1 za domácí „know-how“ (viz konkrétní výsledky v příloze)? Je tento podíl podle vašich zkušeností v souladu s praxí v zahraničí?**

Všechny výstupy, které mají v autorském kolektivu „domácího“ autora by měly obsahovat jeho podstatné přispění k danému výsledku, a tedy i zmíněné domácí know-how. V opačném případě by se jednalo o praxi rozcházející se s etikou výzkumu.

Relevantní je uvažovat o podílu domácích autorů na vzniku daného výsledku, což snad lze indikativně odvodit z pořadí v rámci autorského kolektivu. Ze 110 Q1 výsledků, které vznikly v mezinárodní spolupráci, má v tomto ohledu pouze 41 (37 %) domácího korespondujícího autora. V případě Q4 výsledků vzniklých v mezinárodní spolupráci je tento podíl 52 %. Toto srovnání naznačuje, že „domácí know-how“ hraje bohužel významnější roli u prací publikovaných v méně významných časopisech, zatímco „příspěvek“ tuzemských výzkumníků ke špičkovým Q1 publikacím je relativně nižší.

Subjektivně se domnívám, že tato skutečnost odráží (mimo jiné) pozici tuzemských autorů v „globální akademické dělbě práce“. Tu lze leckdy (jistě ovšem nikoliv vždy) charakterizovat jako roli dodavatele či zpracovatele dat nebo dílčích expertíz spíše než dodavatele klíčového know-how. Je to ovšem pouze moje spekulace. Svoji roli zde jistě hraje i jazyková bariéra.

8. Existují WoS kategorie, které jsou v oboru nadprůměrně dobré? Můžete je stručně okomentovat?

Obor 5.7. zahrnuje hned 7 kategorií, které ale mají dosti rozdílnou velikost, resp. počet evidovaných časopisů ve WoS i velikost časopisů z hlediska počtů publikovaných článků, ale i personální kapacity. To vše je třeba brát v úvahu při interpretaci grafu v sekci č. 7 oborové zprávy.

Na zadanou otázku na základě tohoto grafu proto podle mě nelze odpovědět. Graf např. ukazuje, že početně danému FORDu dominuje kategorie Environmental Studies. V doplňujících analýzách, které jsem zpracovával pro komentář k oborové zprávě v předminulém roce se ale ukázalo, že v porovnání se zastoupením ve světě jsou publikace v této WoS kategorii v Česku zastoupeny relativně méně, podobně jako v menších Transportation nebo Development Studies. Opačné zjištění bylo dosaženo pro kategorii Geography.

Pokud se zaměříme na rozdělení výsledků do kvartilů, je i zde zřejmý vliv publikací v časopise Sustainability, které tvoří drtivou většinu Q4 a část Q3 výsledků v kategorii Environmental Studies a také vliv tuzemských časopisů na zastoupení Q4 a Q3 výsledků v kategorii Geography. Relativně vyšší podíly Q1 a Q1 + Q2 výsledků mají kategorie Regional and Urban Planning, Transportation, a Urban Studies. (Q1 výsledky zde tvoří 33-38 % všech výsledků a Q1+Q2 pak 67 až 76 % všech výsledků v dané kategorii). Nízkých podílů v tomto ohledu naopak dosahuje kategorie Area Studies (pouze 6 % Q1 výsledků a 27 % Q1+Q2 výsledků).

9. Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků v pásmech D1/Q1? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).

Překryv s různými dalšími obory je zřejmý a podstatný. Rozsah tohoto problému byl podrobněji diskutován a doložen v komentářích z minulých let. Jak jsem již uvedl výše, prošel jsem v aktuálním souboru výsledků všechny výsledky uplatněné v D1 časopisech (34 publikací) a shledal 24 % z nichž tematicky mimo tento obor. Tyto překryvy jsou jak do disciplín přírodních, tak společenských věd. Tematicky nerelevantní výsledky spadající do D1 (ale i dalších pásem) nejsou náhodnými výjimkami. Mnohé z časopisů přiřazených k tomuto FORDu jsou interdisciplinární, tzn. jsou spíše problémově než tematicky-oborově zaměřeny. Vymezovat obor na základě normativního seznamu „oborových časopisů“ zde proto není vhodné. Dodejme, že některé jiné výsledky, které by naopak tematicky do tohoto oboru spadaly, ale byly publikovány v jiných časopisech, ve stávajícím oborovém seznamu národních výsledků nenajdeme.

10. Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv „Část I“ v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Popřípadě, jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, EU15, ČR)? Dosahují úrovně EU15 resp. světové úrovně, případně ji převyšují?

Z hlediska produkce Q1 publikací je nejvýznamnější Univerzita Karlova, Masarykova univerzita a s odstupem pak následuje ČZU a UP Olomouc (viz čtvrtý sloupec tabulky 4 níže). Toto srovnání ale nezohledňuje rozdílnou personální velikost oboru na jednotlivých VO, neboť informace o oborových personálních kapacitách, které by byly kompatibilní se zde uvažovaným souborem oborových výsledků nejsou k dispozici.

Masarykova univerzita má nejvyšší podíl Q1 výsledků v rámci všech výsledků dané VO (28 %) a za ní následuje Centrum dopravního výzkumu a Univerzita Karlova. Všechny tyto instituce se však z hlediska podílu Q1 výstupů nacházejí pod hodnotou uvedenou v oborové zprávě pro EU 15 (34%). Pokud zohledníme i Q2 výsledky, má vysoký podíl kvalitních výstupů (Q1+Q2) Centrum dopravního výzkumu (73 %), byť při nižším celkovém objemu všech výsledků a tematickém zaměření výsledků na dopravní výzkum. Z hlediska podílu Q1+Q2 publikací tak tato VO dokonce převyšuje celo-oborový průměr zemí EU15 (60 %).

Zajímavý je případ ČZU, která má vysoký celkový počet výsledků (148), v nichž ale 42 % tvoří publikace v již zmíněném časopise Sustainability (Q4 pásmo). Mezi ostatními publikacemi této VO ale lze nalézt řadu publikací ve vlivných časopisech, když Q1+Q2 výsledky tvoří 45 % WoS výstupů této VO. Ukazuje to zřejmou „dvojkolejnost“ publikačních praktik v rámci této VO.

Tabulka 4: Nejvýznamnější VO dle počtu výsledků nebo podílu na Q1 výsledcích oboru

VO	Počet výsledků (2016- 2020)	Podíl na celkovém počtu výsledků oboru (%)	Podíl na počtu Q1 výsledků oboru (%)	Podíl Q1 výsledků v rámci VO (%)	Podíl Q1+Q2 výsledků v rámci VO (%)
Univerzita Karlova	268	23	34	24	39
ČZU	148	13	11	14	45
Masarykova univerzita	147	13	21	28	40
UP Olomouc	108	9	8	15	36
Mendelova univerzita	70	6	3	7	24
VŠB-TU Ostrava	55	5	2	7	16
ÚJEP	47	4	3	11	23
Ústav geoniky AV	44	4	3	14	36
Ústav výzkumu globální změny AV	43	4	3	12	44
Ostravská univerzita	43	4	3	12	18
Centrum dopravního výzkumu	22	2	3	23	73

11. Je v některých z těchto VO vysoké zastoupení výsledků vytvořených ve velkých kolaboracích, v mezinárodní spolupráci a výsledků s cizím reprint autorem? A naopak, existuje v oboru špičková instituce, která výrazněji než ostatní VO tvoří vynikající výsledky vlastním přispěním?

Výsledky ve velkých kolaboracích mají v tomto oboru marginální význam. S odpovědí na druhou otázku by snad mohla souviset frekvence výskytu korespondenčních autorů jednotlivých VO u nejkvalitnějších výsledků. Nejvýznamnější je v tomto ohledu Univerzita Karlova (38 Q1 výsledků s korespondujícím autorem, což je 59 % ze všech Q1 výsledků VO), Masarykova univerzita (20; 57 % z Q1 výsledků), a ČZU (12; 49 % z Q1 výsledků). Z méně často zastoupených VO lze dále zmínit ČVUT (7 Q1 výsledků s korespondujícím autorem z celkových 10 Q1 výsledků).

II. část - Data zpracovaná s podporou RIV

Jak již bylo uvedeno, tato nově zařazená část oborové zprávy stanovuje autory oboru na základě toho, zda sami (resp. jejich VO) své publikace (nejen WoS, ale i další) dominantně přiřazují tomuto oboru (FORDu) v RIV. Tento postup považuji za vhodný, ale je potřeba zdůraznit, že není kompatibilní s postupem vymezení oboru „přes časopisy“, jak je využit pro první část oborové zprávy. Nesoulad mezi těmito dvěma postupy bude podle mne největší u interdisciplinárních a vnitřně heterogenních FORDů, jehož je zde komentovaný obor 5. 7. příkladem.

Prvý podstatný rozdíl v těchto dvou oborových bázích plyne z toho, že u prvního přístupu „přes časopisy“ je mnoho výsledků pro daný obor zařazeno do dvou či více různých FORDů, neboť jednotlivé časopisy jsou často v rámci WoS klasifikovány do dvou či více FORDů (ze 187 časopisů, které jsou zastoupeny v souboru národních výsledků FORDu 5.7. má 107 přiřazení k více FORDům). V důsledku pak proto v souboru výsledků figuruje mnoho pro obor tématicky částečně či zcela nerelevantních výstupů. Soubor naopak nezahrnuje tematicky relevantní výsledky publikované v jiných časopisech V oboru 5. 7. je to relativně běžná praxe (jasně to prokazuje pohled na výsledky přiřazené k tomuto FORDu v RIV, mezi nimiž figuruje řada těch uplatněných v jiných časopisech).

Soubor výsledků vymezený druhým přístupem „přes autory“ tvoří publikace autorů oboru bez ohledu na oborové zařazení časopisu. Pokud jsem postup dobře pochopil, tak i zde mohou být některé výsledky uvažovány v souborech více FORDů, když vznikly ve spolupráci spoluautorů z tuzemských VO, kteří jsou zařazeni do jiných oborů. Domnívám se však, že překryv souborů výsledků mezi obory zde bude podstatně menší než v případě přístupu „přes časopisy“.

Je škoda, že nebyla poskytnuta data specifikující soubor výsledků, na němž jsou založeny výstupy této části oborové zprávy. Umožnilo by to zodpovědnější interpretaci porovnání VO z hlediska objemu i produktivity jejich oborové publikační produkce.

12.Odpovídá podíl autorů a autorek majících alespoň jednu publikaci ve WoS zvyklostem v oboru?

Celkově bylo pro tento FORD identifikováno 567 autorů a z tohoto pohledu tak jde o druhý nejmenší společenskovední obor. Podíl autorů s alespoň jednou WoS publikací je pro tento FORD 54 % (sekce 10 oborové zprávy nebo tabulka 5 níže). To myslím může být relevantní údaj, který patrně odráží i to, že zvolený postup určení autorů uvažuje např. i začínající doktorandy nebo pracovníky produkující pouze výstupy aplikovaného výstupu, odborné mapy, či další ne-časopisecké výstupy. Z hlediska srovnání s ostatními FORDy je uvedený podíl 54 % pro obor 5.7. vyšší než u ostatních společenskovedních oborů. To lze patrně spojovat i s výše již konstatovaným přesahem do environmentálních věd s jinými publikačními zvyklostmi.

13.Které VO jsou v oboru z hlediska personálních kapacit nejvýznamnější? Má některá z těchto institucí nadstandardně vysoký nebo naopak nízký podíl autorů a autorek, kteří publikují v prestižních žurnálech databáze WoS?

Také údaje o personálních oborových kapacitách jednotlivých VO v sekci 11 oborové zprávy se mi zdají relevantní a zhruba odpovídají proporcím, které bych na základě svého povědomí o zastoupení oboru očekával. Největší zastoupení má Karlova Univerzita (27 % tuzemské personální oborové kapacity) následována Masarykovou univerzitou (12 %) a UP Olomouc (10 %).

Pokud se podíváme na podíly autorů s alespoň jednou WoS publikací je v rámci oborově největších VO pořadí odlišné – podíl je nejvyšší u UP Olomouc (76 %) a Masarykovy univerzity (72 %), kterou následuje Jihočeská univerzita v ČB (65 %) a Univerzita Karlova (60 %). Naopak nejnižší podíl autorů s alespoň jednou publikací mají ČVUT (33 %) a VUT Brno (38 %). Speklativně lze nižší hodnoty pro dvě technicky zaměřené VO vysvětlit jejich možnou orientací na jiné typy výstupů – např. odborné mapy.

14.Existují mezi prezentovanými institucemi takové, které jsou výrazně produktivní z hlediska personálních kapacit ve vztahu k jejich podílu výsledků v horních pásmech?

Ze čtyř VO, které mají více než 50 autorů má podle údajů v tabulce 5 vyšší publikační produktivitu zejména UP Olomouc a také Mendelova univerzita. Platí to jak pro publikace v pásmech Q1+Q2, tak Q3+Q4. Naopak dvě největší VO z hlediska podílů na počtu autorů oboru: Univerzita Karlova a Masarykova univerzita se pohybují kolem průměru či mírně pod ním (v pásmu Q1+Q2 výsledků).

I další VO s menšími počty oborových autorů vesměs vykazují vyšší podíly na výsledcích oboru v porovnání s jejich podíly na počtu autorů (viz dva sloupce na pravé straně tabulky 5). To je nejvýraznější u Jihočeské univerzity a ČZU v pásmu Q1+Q2 výsledků. Ještě vyšší publikační produktivitu tento postup indikuje pro Ústav geoniky AV a Českou geologickou službu, byť údaje o oborové personální kapacitě nejsou pro tyto VO k dispozici.

Pro interpretaci těchto poznatků je ovšem vhodné dodat, že publikace vzniklé ve spolupráci dvou či více VO nebo dedikované více VO jsou patrně započítány vícenásobně, tj. každé z těchto VO. Usuzuji tak z toho, že součty podílů jednotlivých VO na publikacích oboru v tabulce 5 přesahuje 100 %, byť nejsou zahrnuty všechny organizace. Lze odhadovat, že to může ovlivnit provedené porovnání publikační produktivity VO. Podkladová data o souboru hodnocených výsledků bohužel nebyla k dispozici, takže existenci a význam případného zkreslení nelze ověřit.

Tabulka 5: Počet a podíl VO na autorech oboru a publikační produkci

	Autoři			Podíl na publikacích oboru (%)		Podíl na publikacích v poměru k podílu na počtu autorů	
	Počet	Podíl na oboru (%)	Podíl autorů s alespoň jednou WoS publikací (%)	Q1+Q2	Q3+Q4	Q1+Q2	Q3+Q4
Univerzita Karlova	173	27	60	26	27	0,96	1,00
Masarykova univerzita	81	12	72	10	12	0,83	1,00
UP Olomouc	62	10	76	13	23	1,30	2,30
Mendelova univerzita	54	8	54	10	9	1,25	1,13
ČVUT	46	7	33	<1	<2	<0,14	<0,29
ÚJEP	36	6	86	6	4	1,00	0,67
ČZU	31	5	58	10	5	2,00	1,00
VÚT Brno	26	4	38	<1	<2	<0,25	<0,50
Ostravská univerzita	22	3	59	<1	<2	<0,33	<0,66
Jihočeská univerzita	20	3	65	11	5	3,67	1,67
Česká geolog. Služba	Max. 16 dohr omad y	<3 celkem	-	10	-	-	-
Ústav geoniky AV			-	10	7	-	-
Ústav výzkumu globální změny AV			-	1	-	-	-
Západočeská univerzita			-	-	2	-	-
Moravská VŠ Olomouc			-	-	2	-	-
CELKEM OBOR			54	-	-	-	-

Zdroj: Oborová zpráva.

Poznámka: Předpokládám, že publikace vzniklé ve spolupráci autorů oboru z různých VO jsou započítány každé z těchto VO, tedy vícenásobně. Součty podílů jednotlivých VO na publikačním výkonu proto přesahují 100 %.

15.A naopak: existují v oboru VO, jejichž personální kapacity jsou významné, přesto produkují malý počet výsledků ve WoS a/nebo mají nestandardně vysoký podíl na národní produkci ve spodních pásmech? (U takových institucí je třeba ještě zohlednit, zda je pro ně produkce ve WoS vůbec relevantní, v souladu s jejich misí).

V ohledu k této otázce již byly zmíněny případy dvou technicky orientovaných univerzit – ČVUT a VÚT Brno, které mají nižší publikační výkon z hlediska WoS výsledků. Toto lze patrně vysvětlit jejich zaměřením na jiný typ výstupů. Relativně nižší publikační výkon byl v tabulce 5 indikován také pro Ostravskou univerzitu. I zde by ovšem pro odpovědnou interpretaci bylo třeba více informací o daných publikačních výsledcích.

Summary

The commentary addressed a field report assessing the national publication results registered in the Web of Science database (WoS) that were published between 2016 and 2020 and pertain to the field (FORD) 5.7. Social and Economic Geography. This FORD is diverse internally, containing a few sub-fields such as Environmental studies, Human geography, Regional and urban planning, Urban studies, Area studies, Transportation, Development studies. These sub-fields differ in their publication practices and the coverage of their journals indexed in WoS. The first more extensive part of the field report examined a set of national results defined based on a normative list of field journals. The second part defined the field by identifying authors who link their publication to this field in a national register of information on results (RIV). The sets of national research results determined by these two approaches are likely to be substantially different. Outputs in the first and second parts of the field report should thus be assessed separately.

The first part documents that the number and share of articles published in the high-quality journals (Q1 and Q2 journals according to the WoS ranking based on Article Influence Score) remained low compared to the EU15 countries, though this FORD seems to perform slightly better compared to other social science FORDs. The share of two journals published in Czechia in all national results was 12% and decreased notably between 2016 and 2020. However, a salient feature was an unnatural increase of results published by authors from Czech institutions in an open access journal Sustainability (ranked in Q4, previously Q3). Publications in Sustainability corresponded to 30% of all national results published between 2016 and 2020 and to 48% of national WoS articles in 2020. Besides this uneasy trend, a positive observation of the growth of publication output in more influential journals (Q1 and Q2) was also uncovered. Articles published in better journals were comparatively more often based on international collaboration and authors affiliated to Czech institutions were less often their first authors as compared to Q3 and Q4 publications. Charles University followed by the Czech University of

Life Sciences, Masaryk University, and Palacký University accounted for the largest shares of national publication output in this FORD. Czech University of Life Sciences revealed the highest share of Q1+Q2 publications in its output (45%). Overall, results presented in the first part of the report are difficult to interpret. The main reason is that the set of national publications determined for these analyses contains a substantial number of thematically irrelevant publications for this field and excludes results that are thematically relevant but were published in journals not assigned to this field.

The approach used in the second part of the report seems to perform better in this respect, at least according to the reported estimates of personnel capacities. Overall, 567 authors were identified for this FORD and period 2016-2020 with 54% of them having at least one publication indexed in WoS. As such, the FORD 5.7. belonged to smaller fields compared to other social science FORDs but had a comparatively higher share of authors with at least one WoS publication. Charles University accounted for 27% of the identified authors for this field followed by Masaryk University (12 %), and Palacký University (10 %). According to information available in the report, University of South Bohemia and University of Life Sciences revealed the highest publication productivity in the segment of Q1+Q2 journals when differences in the estimated personnel capacity is considered. Factors influencing this comparison however could not be explored because the list of national results used for calculations of the contribution of individual institutions was not available.